Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

21 päivänä maaliskuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Kulutusluottosopimukset – Direktiivi 2008/48/EY – 3 artiklan g alakohta, 10 artiklan 2 kohdan g alakohta ja 23 artikla – Kuluttajalle aiheutuvat luoton kokonaiskustannukset – Merkityksellisiä kustannuksia ei ole ilmoitettu – Seuraamus – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – 3 artiklan 1 kohta, 4 artiklan 2 kohta, 6 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohta – Direktiivin 93/13/ETY liitteessä olevan 1 kohdan o alakohta – Luottosopimuksen liitännäispalvelut – Ehdot, jotka antavat näitä palveluja ostavalle kuluttajalle etusijan hänen luottohakemuksensa käsittelyn ja lainasumman hänen käyttöönsä asettamisen osalta sekä mahdollisuuden lykätä kuukausierien takaisinmaksua tai mahdollisuuden saada uuden luoton kuukausierien maksamista koskevan maksusuunnitelman lisäkustannusten maksamista vastaan

Asiassa C-714/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sofiyski rayonen sad (Sofian piirituomioistuin, Bulgaria) on esittänyt 21.11.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 22.11.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

S.R.G.

vastaan

Profi Credit Bulgaria EOOD,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja O. Spineanu-Matei (esittelevä tuomari) sekä tuomarit S. Rodin ja L. S. Rossi,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Stefanova-Kamisheva,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.11.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Profi Credit Bulgaria EOOD, edustajinaan H. Hinov ja V. Voynova, advokati, sekä K. Vonidova-Milcheva,

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

– Euroopan komissio, asiamiehinään N. Nikolova, I. Rubene ja N. Ruiz García,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 3 artiklan 1 kohdan, 4 artiklan 1 ja 2 kohdan, 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan, direktiivin 93/13 liitteessä olevan 1 kohdan o alakohdan sekä kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (EUVL 2008, L 133, s. 66) 3 artiklan g alakohdan, 10 artiklan 2 kohdan g alakohdan ja 23 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Bulgariassa asuva S.R.G. ja Bulgarian oikeuden mukaan perustettu luottolaitos ja joka koskee luottosopimuksen pätemättömyyttä ja siitä aiheutuvia, kyseisen sopimuksen nojalla maksettuihin korkoihin ja kuluihin perustuvien summien palauttamista koskevia seurauksia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin lainsäädäntö

Direktiivi 93/13

3 Direktiivin 93/13 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

Ehdon tai yksittäisen ehdon tietyistä osista erikseen neuvotteleminen ei sulje pois tämän artiklan soveltamista sopimuksen muihin osiin, jos sopimuksen yleinen arviointi osoittaa, että kyseessä on kaikesta huolimatta ennakolta muotoiltu vakiosopimus.

Jos elinkeinonharjoittaja väittää, että vakioehdosta on neuvoteltu erikseen, todistustaakka tästä seikasta on hänellä.

3. Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina.”

4 Direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä eikä hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin tai tavaroihin, jos nämä ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.”

5 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

6 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

7 Direktiivin 93/13 liitteen otsikko on ”Ehdot, joita tarkoitetaan 3 artiklan 3 kohdassa”. Liitteen 1 kohdan o alakohdan sanamuoto on seuraava:

”1. Ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on:

– –

o) kuluttajan velvoittaminen täyttämään kaikki velvollisuutensa, kun elinkeinonharjoittaja ei täytä omiaan;”

Direktiivi 2008/48

8 Direktiivin 2008/48 johdanto-osan 19, 20, 43 ja 47 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(19) Jotta kuluttaja voi tehdä päätöksensä täysin tietoisena kaikista tosiseikoista, hänen olisi saatava ennen luottosopimuksen tekemistä riittävät tiedot luottoehdoista ja luoton kustannuksista sekä velvollisuuksistaan; kuluttaja voi ottaa nämä tiedot mukaansa harkittaviksi. Jotta paras mahdollinen avoimuus ja tarjousten vertailtavuus voidaan varmistaa, näihin tietoihin olisi sisällyttävä erityisesti luoton todellinen vuosikorko, joka määritellään samalla tavalla kaikkialla yhteisössä. – –

(20) Kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten olisi sisällettävä kaikki kustannukset, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot, maksut luotonvälittäjille ja kaikenlaiset muut maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä, notaarikuluja lukuun ottamatta. – –

– –

(43) Sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan edistämiseksi sekä kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi koko yhteisön alueella on tarpeen varmistaa todellista vuosikorkoa koskevien tietojen vertailukelpoisuus kaikkialla yhteisössä. – – Tämän vuoksi tässä direktiivissä olisi määriteltävä kuluttajalle aiheutuvat luoton kokonaiskustannukset selvästi ja ymmärrettävästi.

– –

(47) Jäsenvaltioiden olisi annettava säännökset tämän direktiivin perusteella annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja varmistettava niiden täytäntöönpano. Vaikka seuraamusten valinta on jäsenvaltioiden harkinnassa, olisi säädettyjen seuraamusten oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.”

9 Direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

g) ’kuluttajalle aiheutuvilla luoton kokonaiskustannuksilla’ kaikkia kustannuksia, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot ja muunlaiset maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa, notaarikuluja lukuun ottamatta; näihin kustannuksiin kuuluvat myös luottosopimukseen liittyvien lisäpalveluiden kustannukset, erityisesti vakuutusmaksut, jos palvelusopimuksen tekeminen on pakollista luoton saamiseksi joko yleensä tai markkinoiduin ehdoin,

– –

i) ’todellisella vuosikorolla’ kuluttajalle aiheutuvia luoton kokonaiskustannuksia ilmaistuna luoton kokonaismäärälle laskettuna vuosikorkona, johon soveltuvissa tapauksissa sisältyy 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut kustannukset;

– –”

10 Direktiivin 10 artiklan, jonka otsikko on ”Luottosopimuksissa mainittavat tiedot”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti:

– –

g) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina luottosopimuksen tekohetkellä; kaikki mainitun koron laskemiseen käytetyt oletukset on mainittava;

– –”

11 Direktiivin 19 artiklan, jonka otsikko ”Todellisen vuosikoron laskeminen”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Todellisen vuosikoron laskemista varten määritetään kuluttajalle aiheutuvat luoton kokonaiskustannukset lukuun ottamatta mahdollisia maksuja, jotka kuluttajan on suoritettava, jos hän ei ole noudattanut mitä tahansa luottosopimuksen ehtoja, ja sellaisia maksuja, jotka kuluttajan on tavaroiden tai palveluiden hankkimisen yhteydessä hankintahinnan lisäksi suoritettava siitä riippumatta, maksetaanko hankinta käteisellä vai luotolla.

Kuluttajalle aiheutuviin luoton kokonaiskustannuksiin sisällytetään tilinhoitokulut tilistä, jolle kirjataan sekä maksu- että luotonnostotapahtumia, kustannukset maksuvälineen käytöstä sekä maksujen suorittamiseen että luoton nostoihin, sekä muut maksutapahtumiin liittyvät kustannukset, paitsi jos tilin avaaminen on vapaaehtoista ja sen kustannukset on määritelty selkeästi ja erikseen luottosopimuksessa tai muussa kuluttajan kanssa tehdyssä sopimuksessa.”

12 Direktiivin 2008/48 22 artiklan, jonka otsikko on ”Yhdenmukaistaminen ja direktiivin säännösten pakottavuus”, sanamuoto on seuraava:

”– –

3. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava siitä, että niiden tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi antamia säännöksiä ei voida kiertää siten, että sopimukselle annetaan erityinen muoto, erityisesti yhdistämällä tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia luoton nostoja tai luottosopimuksia luottosopimuksiin, joiden luonne tai tarkoitus tekisi mahdolliseksi välttää tämän direktiivin soveltaminen.

4. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet varmistaakseen, että kuluttajat eivät jää ilman tämän direktiivin mukaista suojaa siitä syystä, että luottosopimukseen sovellettavaksi laiksi valitaan kolmannen maan lainsäädäntö, jos luottosopimuksella on läheinen yhteys yhden tai usean jäsenvaltion alueeseen.”

13 Direktiivin 23 artiklassa, jonka otsikko on ”Seuraamukset”, säädetään seuraavaa:

Jäsenvaltioiden on annettava säännökset tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ne pannaan täytäntöön. Näin säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.”

Bulgarian oikeus

Sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annettu laki

14 Sopimusvelvoitteista ja sopimuksista annetun lain (Zakon za zadalzheniyata i dogovorite; DV nro 275, 22.11.1950) 26 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Sopimukset, jotka ovat lain vastaisia tai joilla kierretään lakia, sekä hyvien tapojen vastaiset sopimukset, tulevaa perintöä koskevat sopimukset mukaan luettuina, ovat pätemättömiä.”

Kulutusluottosopimuksista annettu laki

15 Kulutusluottosopimuksista annetun lain (Zakon za potrebitelskia kredit; DV nro 18, 5.3.2010, jäljempänä ZPK) 10 a §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Luotonantaja voi periä kuluttajalta maksuja ja palkkioita kulutusluottosopimukseen liittyvistä liitännäispalveluista.

(2) Luotonantaja ei voi periä maksuja tai palkkioita luoton nostoon ja luoton hallinnointiin liittyvistä toimista.

(3) Luotonantaja voi periä maksuja ja/tai palkkioita samasta toimesta vain kerran.

(4) Kulutusluottosopimuksessa on määriteltävä selkeästi ja yksiselitteisesti maksujen ja/tai palkkioiden laji ja määrä sekä toimet, joista niitä veloitetaan.”

16 ZPK:n 11 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Kulutusluottosopimus on laadittava ymmärrettävällä kielellä, ja siihen on sisällyttävä seuraavat tiedot:

– –

10. todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina luottosopimuksen tekohetkellä; kaikki mainitun koron laskemiseen käytetyt oletukset – sellaisina kuin ne määritellään liitteessä I – on mainittava;

– –”

17 ZPK:n 19 §:n sanamuoto on seuraava:

”(1) Luoton todellisella vuosikorolla tarkoitetaan kuluttajalle aiheutuvien nykyisten ja tulevien luottokustannusten (korot, muut suorat tai välilliset kustannukset, palkkiot tai muut maksut – –) summaa, joka ilmaistaan vuotuisena prosenttiosuutena luoton kokonaismäärästä.

(2) Luoton todellinen vuosikorko lasketaan kaavalla – –

(3) Todellisen vuosikoron laskennassa ei oteta huomioon seuraavia kuluja:

1. kuluttajalle siitä aiheutuvat kulut, että hän ei noudata kulutusluottosopimuksen mukaisia velvoitteitaan;

2. kuluttajalle tavaroiden tai palveluiden hankkimisen yhteydessä hankintahinnan lisäksi aiheutuvat kulut siitä riippumatta, maksetaanko hankinta käteisellä vai luotolla;

3. kulutusluottosopimukseen liittyvät tilinhoitokulut; kulut – – on määriteltävä selkeästi ja erikseen luottosopimuksessa tai muussa kuluttajan kanssa tehdyssä sopimuksessa.

(4) – – Todellinen vuosikorko ei saa olla yli viisi kertaa suurempi kuin Bulgarian tasavallan ministerineuvoston päätöksellä [Bulgarian leveinä (BGN)] tai ulkomaan valuuttana määritetty lakisääteinen viivästyskorko.

(5) – – Sopimusehdot, joilla ylitetään 4 momentissa määritellyt kulut, ovat pätemättömiä.

(6) – – Kun on suoritettu maksuja, jotka perustuvat edellä 5 momentin nojalla pätemättömäksi todettuja ehtoja sisältäviin sopimuksiin, edellä 4 momentissa säädetyn rajan ylittävät määrät katsotaan luoton seuraavien maksuerien lyhennyksiksi.”

18 ZPK:n 21 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Kaikki kulutusluottosopimuksen ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on tämän lain vaatimusten kiertäminen, ovat pätemättömiä.

(2) Kaikki kiinteäkorkoisen kulutusluottosopimuksen ehdot, joissa määrätään luotonantajalle maksettavasta 32 §:n 4 momentissa säädettyä korvausta suuremmasta korvauksesta, ovat pätemättömiä.

19 ZPK:n 22 §:ssä säädetään seuraavaa:

”– – Kulutusluottosopimus ei ole pätevä, jos 10 §:n 1 momentissa, 11 §:n 1 momentin 7–12 ja 20 kohdassa, 11 §:n 2 momentissa ja 12 §:n 1 momentin 7–9 kohdassa asetettuja vaatimuksia ei noudateta.”

20 ZPK:n 23 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jos kulutusluottosopimus todetaan pätemättömäksi, kuluttajan on maksettava ainoastaan lainan nettoarvo (pääoma), eikä hän ole velvollinen maksamaan korkoa eikä muita luottokustannuksia.”

21 ZPK:n lisäsäännösten 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tässä laissa tarkoitetaan:

’kuluttajalle aiheutuvilla luoton kokonaiskustannuksilla’ kaikkia kustannuksia, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot, maksut luotonvälittäjille ja muunlaiset maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa; näihin kustannuksiin kuuluvat myös luottosopimukseen liittyvien lisäpalveluiden kustannukset, erityisesti vakuutusmaksut, jos palvelusopimuksen tekeminen on pakollista luoton saamiseksi joko yleensä tai markkinoiduin ehdoin. Kulutusluoton kokonaiskustannukset eivät sisällä notaarimaksuja.”

Siviiliprosessikoodeksi

22 Siviiliprosessikoodeksin (Grazhdanski protsesualen kodeks; DV nro 59, 20.7.2007) 7 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”– – Tuomioistuin tutkii viran puolesta, sisältyykö kuluttajan kanssa tehtyyn sopimukseen kohtuuttomia ehtoja. Se antaa osapuolille mahdollisuuden esittää huomautuksia näistä kysymyksistä.”

23 Siviiliprosessikoodeksin 78 §:n sanamuoto on seuraava:

”(1) Vastaajan on korvattava kantajan maksut, oikeudenkäyntikulut ja asianajopalkkiot, jos kantajalla oli asianajaja, suhteessa siihen vaatimuksen osaan, joka on hyväksytty.

(2) Jos vastaajan toiminta ei ole ollut perusteena oikeudenkäynnille ja jos vastaaja katsoo, että vaatimus on perusteltu, oikeudenkäyntikulut määrätään kantajan maksettavaksi.

(3) Vastaajalla on myös oikeus vaatia sille aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamista suhteessa siihen vaatimuksen osaan, joka on hylätty.

(4) Vastaajalla on oikeus saada oikeudenkäyntikulunsa korvatuksi myös siinä tapauksessa, että asian käsittely lopetetaan.

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

24 Pääasian asianosaiset tekivät 10.10.2019 kulutusluottosopimuksen, jolla myönnettiin 5 000 BGN:n (n. 2 500 euroa) luotto 36 kuukaudeksi 41 prosentin vuosikorolla ja 49,02 prosentin todellisella vuosikorolla. Tämän sopimuksen perusteella takaisin maksettava kokonaismäärä oli 8 765,02 BGN (n. 4 400 euroa).

25 Kyseisessä sopimuksessa määrättiin, että asiakkaalla oli mahdollisuus hankkia yksi tai useampi liitännäispalvelu, jonka käyttämistä koskevat ehdot oli eritelty saman sopimuksen yleisissä sopimusehdoissa. Yleisten sopimusehtojen 15 kohdan nojalla asiakas saattoi siis päättää olla ostamatta liitännäispalvelua tai päättää ostaa niistä yhden tai useamman. Sopimusehtojen 15.1 kohdan mukaan ”Fast”-palvelu antaa kyseisen palvelun ostavalle asiakkaalle etusijan hänen luottohakemuksensa käsittelyn ja varojen käyttöön asettamisen osalta, jolloin käyttöön asettaminen oli tehtävä 24 tunnin kuluessa siitä, kun luotonantaja oli vastaanottanut allekirjoitetun luottosopimuksen. Sopimusehtojen 15.2 kohdan mukaan ”Flexi”-palvelu mahdollistaa tietyin edellytyksin alkuperäisen takaisinmaksusuunnitelman muuttamisen. Kyseinen palvelu antoi mahdollisuuden lykätä kuukausierien maksamista muun muassa työkyvyttömyyden, työsopimuksen irtisanomisen, palkattoman loman, omaisuuden menettämisen tai vahingoittumisen katastrofin yhteydessä tai kotitalouden tuloihin myötävaikuttavan henkilön kuoleman vuoksi. Kyseisten sopimusehtojen 15.2.2.1 kohdan mukaan ”Flexi”-palvelun käyttäminen edellytti lisäsopimuksen allekirjoittamista.

26 S.R.G. päätti hankkia ”Fast”-palvelun 1 250 BGN:n (n. 625 euroa) ja ”Flexi”-palvelun 2 500 BGN:n (n. 1 250 euroa) hintaan. Nämä hinnat sisältyivät takaisinmaksusuunnitelmaan kyseessä olevan luottosopimuksen osana, minkä vuoksi kyseisen sopimuksen perusteella takaisin maksettava kokonaismäärä nousi 12 515,02 BGN:iin (n. 6 257 euroa).

27 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan pääasiassa on riidatonta, että kyseisiä liitännäispalveluja pyydettiin vapaaehtoisesti kyseessä olevaa luottosopimusta tehtäessä, eikä ole väitetty, että S.R.G:tä olisi johdettu harhaan kyseisen sopimuksen luonteen osalta tai että Profi Credit Bulgaria ei olisi suostunut luoton myöntämiseen, jos mainittuja palveluja ei olisi ostettu.

28 S.R.G. nosti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa negatiivisen vahvistuskanteen, jossa hän vaati sen toteamista, että hän ei ole velvollinen suorittamaan Profi Credit Bulgarialle kokonaismäärältään 7 515,02 BGN:n (n. 3 775 euroa) suuruista summaa; tästä kokonaismäärästä 3 765,02 BGN:iä (n. 1 900 euroa) vastaa sopimuksen mukaisten korkojen – mukaan lukien vuosi-

korko ja todellinen vuosikorko kyseessä olevan kulutusluottosopimuksen koko kestolta – yhteenlaskettua määrää ja 3 750 BGN:iä (n. 1 875 euroa) vastaa kaikkia ”Fast”- ja ”Flexi”-liitännäispalveluista maksettavia summia.

29 S.R.G:n mukaan sopimusehdot, jotka velvoittavat näiden korkojen ja palvelujen maksamiseen, ovat pätemättömiä, koska ne ovat hyvien tapojen vastaisia. Pääasian kantaja väittää yhtäältä, että mainitut palvelut, joista vaaditaan korvausta, jonka määrä ylittää puolet lainatusta määrästä, kuuluvat todellisuudessa luoton hallinnointiin liittyvään toimintaan. ZPK:n 10 a §:n 2 momentin mukaan luotonantaja ei kuitenkaan voi vaatia maksuja ja palkkioita tästä toiminnasta. Kantaja väittää toisaalta, että samojen palvelujen hinta olisi pitänyt sisällyttää todelliseen vuosikorkoon, koska se on luottosopimukseen ja kyseessä olevaan takaisinmaksusuunnitelmaan sisältyvä kustannus. Kantajan mukaan luotonantaja jätti kuitenkin tietoisesti sisällyttämättä tätä hintaa todelliseen vuosikorkoon kiertääkseen ZPK:n 19 §:n 4 momenttia, jonka mukaan todellinen vuosikorko ei saa olla suurempi kuin viisinkertainen BGN:nä tai ulkomaan valuuttana määritetty lakisääteinen viivästyskorko.

30 Profi Credit Bulgaria väittää sitä vastoin, että S.R.G. päätti ostaa ”Fast”- ja ”Flexi”-liitännäispalvelut niiden tietojen perusteella, jotka Profi Credit Bulgaria antoi hänelle ennen kyseessä olevan luottosopimuksen tekemistä, ja että S.R.G. otti nämä palvelut käyttöönsä. Pääasian vastaaja väittää korkojen ja todellisen vuosikoron laskemisen osalta, että kyseisessä luottosopimuksessa määrättiin, että tämä laskelma tehtiin alkuperäisten korkomäärien ja muiden kustannusten perusteella ja että sitä sovellettiin kyseisen sopimuksen voimassaoloajan päättymiseen saakka.

31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tältä osin ensinnäkin direktiivin 2008/48 tulkintaa ja erityisesti todellisen vuosikoron määrittämistä, seurauksia tämän koron virheellisestä ilmoittamisesta luottosopimuksessa sekä sen seuraamuksen oikeasuhteisuutta, joka Bulgarian lainsäädännössä on säädetty, jos mainittu korko on ilmoitettu virheellisesti.

32 Kyseinen tuomioistuin väittää tältä osin, että ZPK:n 22 §:n, luettuna yhdessä ZPK:n 11 §:n 1 momentin 10 kohdan ja 23 §:n kanssa, mukaan kulutusluottosopimus, jossa ei ilmoiteta todellista vuosikorkoa, on pätemätön, ja kuluttaja on velvollinen suorittamaan vain lainan nettoarvon ilman korkoja tai kuluja. Mainittu tuomioistuin pohtii näin ollen, onko nyt käsiteltävässä asiassa ”Fast”- ja ”Flexi”-liitännäispalveluista sovittu korvaus kustannus, joka olisi pitänyt sisällyttää todellisen vuosikoron laskentakaavaan direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohdan mukaisesti, ja voidaanko kyseisen koron virheellinen ilmoittaminen kyseessä olevassa luottosopimuksessa rinnastaa kyseisen koron ilmoittamatta jättämiseen. Se pohtii lisäksi sitä, onko kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan sopimus, jossa ilmoitetaan todellinen vuosikorko virheellisesti, on pätemätön, ja jolla näin poistetaan luotonantajalta oikeus kyseisessä sopimuksessa määrättyihin korkoihin ja kuluihin, kyseisessä direktiivissä tarkoitetulla tavalla oikeasuhteinen.

33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii toiseksi – viitaten velvollisuuteensa valvoa kuluttajasopimusten ehtojen kohtuuttomuutta – direktiivin 93/13 tulkintaa ja erityisesti sitä, kuuluvatko sen käsiteltävänä olevassa riita-asiassa kyseessä olevan kaltaiset liitännäispalveluja koskevat luottosopimuksen ehdot kyseisen luottosopimuksen pääkohteeseen, ja jos näin on, ovatko ne kohtuuttomia.

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kolmanneksi ja viimeiseksi – kun otetaan edelleen huomioon direktiivi 93/13, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut 16.7.2020 antamassaan tuomiossa Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 ja C-259/19,

EU:C:2020:578) – oikeudenkäyntikulujen jakamista ja erityisesti sitä, loukkaako S.R.G:n velvollisuus vastata osittain oikeudenkäyntikuluista, jos hänen vaatimuksensa hyväksytään osittain, kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa.

35 Tässä tilanteessa Sofiyski rayonen sad (Sofian piirituomioistuin, Bulgaria) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin [2008/48] 3 artiklan g alakohtaa tulkittava siten, että maksut liitännäispalveluista, joista sovitaan kulutusluottosopimuksen yhteydessä, kuten maksut, joita suoritetaan mahdollisuudesta maksujen lykkäämiseen ja maksuerien pienentämiseen, muodostavat osan luoton todellisesta vuosikorosta?

2) Onko direktiivin [2008/48] 10 artiklan 2 kohdan g alakohtaa tulkittava siten, että todellisen vuosikoron ilmoittamista virheellisesti elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan luotonottajana tekemässä luottosopimuksessa on pidettävä laiminlyöntinä ilmoittaa todellinen vuosikorko luottosopimuksessa ja kansallisen tuomioistuimen on sovellettava kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä oikeudellisia seurauksia, jotka koskevat kulutusluottosopimuksen todellisen vuosikoron ilmoittamisen laiminlyöntiä?

3) Onko direktiivin [2008/48] 22 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että kansallisessa lainsäädännössä säädetty seuraamus, joka sisältää kulutusluottosopimuksen pätemättömyyden ja jonka mukaan ainoastaan lainaksi annetun pääoman määrä on maksettava takaisin, on oikeasuhteinen, jos todellista vuosikorkoa ei ole ilmoitettu täsmällisesti kulutusluottosopimuksessa?

4) Onko direktiivin [93/13] 4 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että maksut, joita suoritetaan liitännäispalvelupaketista, josta määrätään erillisessä pääsopimuksena olevan kulutusluottosopimuksen liitteenä olevassa lisäsopimuksessa, on pidettävä sopimuksen pääkohteen osana eikä se voi siten olla kohtuuttomuuden tutkimiskohteena?

5) Onko direktiivin [93/13] 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava yhdessä direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan o alakohdan kanssa siten, että kulutusluoton liitännäispalveluja koskevassa sopimuksessa oleva ehto on kohtuuton, jos kuluttajalle myönnetään siinä abstrakti mahdollisuus maksujen lykkäämiseen ja uuteen maksusuunnitelmaan, mistä hänen on suoritettava maksuja myös silloin, jos hän ei käytä tätä mahdollisuutta?

6) Onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa sekä tehokkuusperiaatetta tulkittava siten, että ne ovat esteenä säännöstölle, jonka mukaan on mahdollista, että osa oikeudenkäyntikuluista määrätään kuluttajan maksettaviksi seuraavissa tapauksissa: ensinnäkin jos hyväksytään osittain vaatimus siitä, että sopimuksen mukaisia summia ei tarvitse maksaa sopimusehdon todetun kohtuuttomuuden vuoksi – –, toiseksi jos se, että kuluttaja käyttää oikeuksiaan, on saatavan määrän vahvistamisen osalta käytännössä mahdotonta tai liian vaikeaa, ja kolmanneksi aina, jos kyseessä on kohtuuton ehto, mukaan lukien tapaukset, joissa kohtuuton ehto ei vaikuta täysimääräisesti eikä osittain välittömästi luotonantajan saatavan määrään tai ehto ei ole välittömässä yhteydessä oikeudenkäynnin kohteeseen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

36 Aluksi on todettava, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ensimmäisen kysymyksensä muotoilussa ainoastaan viittaa kulutusluottosopimuksen liitännäispalveluun, joka mahdollistaa kuukausierien takaisinmaksun lykkäämisen tai niiden määrän pienentämisen, ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin selvästi, että kysymyksellä esiin tuotu problematiikka koskee pääasiassa kyseessä olevaa kahta liitännäispalvelua, jotka on mainittu tämän tuomion 25 kohdassa.

37 Jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen ja täydellinen vastaus, on näin ollen katsottava, että mainittu kysymys koskee näitä kahta liitännäispalvelua ja että kyseinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohtaa tulkittava siten, että kustannukset, jotka liittyvät kulutusluottosopimuksen liitännäispalveluihin, jotka antavat näitä palveluja ostavalle kuluttajalle etusijan hänen luottohakemuksensa käsittelyn ja lainasumman hänen käyttöönsä asettamisen osalta sekä mahdollisuuden lykätä kuukausierien takaisinmaksua tai mahdollisuuden pienentää niiden määrää, kuuluvat kyseisessä säännöksessä tarkoitetun kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten käsitteen alaan ja tämän johdosta kyseisen 3 artiklan i alakohdassa tarkoitetun todellisen vuosikoron käsitteen alaan.

38 Direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohdan mukaan kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten käsitteellä tarkoitetaan kaikkia kustannuksia, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot ja muunlaiset maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa, notaarikuluja lukuun ottamatta. Kyseisen säännöksen mukaan näihin kustannuksiin kuuluvat myös luottosopimukseen liittyvien liitännäispalveluiden kustannukset, jos palvelusopimuksen tekeminen on pakollista luoton saamiseksi joko yleensä tai markkinoiduin ehdoin.

39 Todellisella vuosikorolla tarkoitetaan direktiivin 2008/48 3 artiklan i alakohdan mukaan kuluttajalle aiheutuvia luoton kokonaiskustannuksia ilmaistuna luoton kokonaismäärälle laskettuna vuosikorkona, jolloin soveltuvissa tapauksissa otetaan huomioon tämän direktiivin 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut kustannukset.

40 Varmistaakseen laajan kuluttajansuojan unionin lainsäätäjä on määritellyt laajasti käsitteen ”kuluttajalle aiheutuvat luoton kokonaiskustannukset” (tuomio 16.7.2020, Soho Group, C-686/19, EU:C:2020:582, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), jolla tarkoitetaan kaikkia kustannuksia, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa (tuomio 21.4.2016, Radlinger ja Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, 84 kohta).

41 Lisäksi on niin, että tämän suojan takaamiseksi direktiivin 2008/48 22 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että niiden tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi antamia säännöksiä ei voida kiertää siten, että sopimukselle annetaan erityinen muoto (tuomio 11.9.2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, 30 kohta).

42 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäiseen kysymykseen vastaamiseksi on tutkittava yhtäältä, onko kyseessä olevien liitännäispalvelujen hankkiminen edellytys luoton saamiselle tai onko niiden hankkiminen sopimusehtojen ja kaupallisten ehtojen mukaan pakollista, ja toisaalta,

ovatko palvelut tosiasiallisesti pääasiassa kyseessä olevan luottosopimuksen liitännäispalveluja eivätkä järjestelyjä, joiden tarkoituksena on peittää kyseisen luoton todelliset kustannukset, kuten S.R.G. pääasiallisesti väittää.

43 Tältä osin on aluksi täsmennettävä, että yksinomaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tällaisen tutkinnan suorittaminen kaikki sen käytettävissä olevat tiedot huomioon ottaen. Kyseinen tuomioistuin ei voi tukeutua tässä tutkinnassa yksinomaan siihen seikkaan, että pääasiassa kyseessä olevia liitännäispalveluja pyydettiin vapaaehtoisesti kyseistä luottosopimusta tehtäessä tai että kyseisen sopimuksen perusteella maksettavat määrät ja näihin palveluihin liittyvät kustannukset oli eritelty alkuperäisessä takaisinmaksusuunnitelmassa, kuten Profi Credit Bulgaria on istunnossa väittänyt.

44 Kyseisen tuomioistuimen on lisäksi otettava huomioon kaikki pääasiassa kyseessä olevan luottosopimuksen määräykset ja yleiset sopimusehdot sekä oikeudellinen asiayhteys ja tosiasialliset olosuhteet, joihin sopimus kuuluu, sen toteamiseksi, oliko sopimuksen tekemisen ehtona kyseessä olevien liitännäispalvelujen hankkiminen tai oliko kyseisten palvelujen hankkiminen pakollista näiden määräysten, yleisten sopimusehtojen tai kaupallisten ehtojen perusteella ja oliko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimusrakennelman tarkoituksena todellisuudessa ollut se, että lainasummasta maksettava korvaus jätetään näitä liitännäispalveluja koskevien määräysten avulla osittain ulkopuolelle siten, että mainittua korvausta ei esitetä kokonaisuudessaan kyseisessä sopimuksessa, minkä johdosta se ei kuulu direktiivissä 2008/48 tarkoitetun kuluttajalle aiheutuvien kokonaiskustannusten tai todellisen vuosikoron käsitteen alaan.

45 On erityisesti niin, että tämän tuomion 41 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, pyrittiinkö sillä, että mainittujen liitännäispalvelujen hintaa ei sisällytetty todelliseen vuosikorkoon, todellisuudessa kiertämään ZPK:n 19 §:n 4 momentissa säädettyä kieltoa, jonka mukaan kyseinen korko ei saa olla yli viisi kertaa suurempi kuin Bulgarian tasavallan ministerineuvoston päätöksellä BGN:nä tai tiettynä valuuttana määritetty lakisääteinen viivästyskorko.

46 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohtaa on tulkittava siten, että kustannukset, jotka liittyvät kulutusluottosopimuksen liitännäispalveluihin, jotka antavat näitä palveluja ostavalle kuluttajalle etusijan hänen luottohakemuksensa käsittelyn ja lainasumman hänen käyttöönsä asettamisen osalta sekä mahdollisuuden lykätä kuukausierien takaisinmaksua tai mahdollisuuden pienentää niiden määrää, kuuluvat kyseisessä säännöksessä tarkoitetun kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten käsitteen alaan ja tämän johdosta kyseisen 3 artiklan i alakohdassa tarkoitetun todellisen vuosikoron käsitteen alaan, jos kyseisten palvelujen hankkiminen osoittautuu pakolliseksi kyseessä olevan luoton saamiseksi tai jos ne muodostavat järjestelyn, jonka tarkoituksena on peittää kyseisen luoton todelliset kustannukset.

Toinen ja kolmas kysymys

47 Aluksi on todettava, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa kolmannessa kysymyksessään direktiivin 2008/48 22 artiklan 4 kohtaan, ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, sellaisena kuin kyseinen tuomioistuin täsmensi sitä, että sen epäilyt koskevat kyseisen direktiivin 23 artiklaa.

48 Koska unionin tuomioistuimella lisäksi on toimivalta esittää kyseiselle tuomioistuimelle kaikki tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat olla hyödyllisiä pääasiaa arvioitaessa, poimimalla kaikista ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde (ks. vastaavasti tuomio 22.4.2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), kolmanteen kysymykseen on vastattava mainitun 23 artiklan kannalta.

49 Näin ollen on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy toisella ja kolmannella kysymyksellään, jotka on tutkittava yhdessä, pääasiallisesti, onko direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan g alakohtaa ja 23 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että jos kulutusluottosopimuksessa ei ilmoiteta todellista vuosikorkoa, joka sisältää kaikki kyseisen direktiivin 3 artiklan g alakohdassa tarkoitetut kustannukset, kyseinen sopimus katsotaan korottomaksi ja kuluttomaksi, joten sen toteaminen pätemättömäksi johtaa siihen, että kyseessä olevan kuluttajan on ainoastaan maksettava lainaksi annettu pääoma takaisin.

50 Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on yhtäältä muistutettava, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdalla toteutetaan täysi yhdenmukaistaminen niiden seikkojen osalta, jotka on sisällytettävä luottosopimukseen (ks. vastaavasti tuomio 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, 56 kohta). Direktiivin 10 artiklan 2 kohdan g alakohdassa säädetään, että luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina luottosopimuksen tekohetkellä.

51 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että todellisen vuosikoron mainitsemista luottosopimuksessa on pidettävä oleellisen tärkeänä erityisesti siitä syystä, että kuluttajalla on sen ansiosta mahdollisuus arvioida sitoumuksensa ulottuvuutta (ks. vastaavasti tuomio 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, 67 ja 70 kohta).

52 Direktiivin 2008/48 23 artiklasta, luettuna sen johdanto-osan 47 perustelukappaleen valossa, ilmenee toisaalta, että vaikka jäsenvaltioiden harkinnassa on tämän direktiivin perusteella annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavien seuraamusten valinta, näin säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia. Tämä tarkoittaa, että kyseisten seuraamusten on ankaruudeltaan vastattava niillä rangaistavien loukkausten vakavuutta ja niillä on erityisesti varmistettava todellinen varoittava vaikutus yleistä suhteellisuusperiaatetta kuitenkin noudattaen (ks. vastaavasti tuomio 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, 61–63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

53 Unionin tuomioistuin on todennut – kun otetaan huomioon se, että kuluttajan kannalta on olennaisen tärkeää, että tällaisessa sopimuksessa ilmoitetaan todellinen vuosikorko –, että kansallinen tuomioistuin voi soveltaa viran puolesta kansallista lainsäädäntöä, jossa säädetään, että kyseisen maininnan puuttumisesta seuraa, että myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana (ks. vastaavasti määräys 16.11.2010, Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, 77 kohta).

54 Unionin tuomioistuin on myös todennut, että tilanteessa, jossa luottosopimus sisältää arvion todellisesta vuosikorosta, jonka tarkka määrä vahvistetaan luoton myöntämisen jälkeen, tällaista seuraamusta, jonka mukaan luotonantaja menettää oikeutensa saada maksu koroista ja kuluista, on pidettävä direktiivin 2008/48 23 artiklassa tarkoitetulla tavalla oikeasuhtaisena (ks. vastaavasti tuomio 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, 18 ja 69–71 kohta).

55 Käsiteltävänä olevassa asiassa on katsottava – kun otetaan huomioon kulutusluottosopimuksessa olevan todellista vuosikorkoa koskevan maininnan tärkeys sen kannalta, että kuluttajat voivat tuntea oikeutensa ja velvollisuutensa, sekä vaatimus sisällyttää kyseisen koron laskentaan kaikki direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohdassa tarkoitetut kustannukset –, että todellista vuosikorkoa koskeva maininta, joka ei täsmällisesti kuvasta näitä kaikkia kustannuksia, estää kuluttajaa määrittämästä sitoumuksensa ulottuvuutta samalla tavoin kuin jos tätä korkoa ei mainittaisi ollenkaan. Näin ollen seuraamus, jonka mukaan luotonantaja menettää oikeutensa periä korkoja ja kuluja siinä tapauksessa, että ilmoitetaan todellinen vuosikorko, joka ei sisällä mainittuja kustannuksia kokonaisuudessaan, heijastaa tällaisen rikkomisen vakavuutta ja on varoittava ja oikeasuhteinen.

56 Edellä esitetyn perusteella toiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan g alakohtaa ja 23 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä sille, että jos kulutusluottosopimuksessa ei ilmoiteta todellista vuosikorkoa, joka sisältää kaikki kyseisen direktiivin 3 artiklan g alakohdassa tarkoitetut kustannukset, kyseinen sopimus katsotaan korottomaksi ja kuluttomaksi, joten sen toteaminen pätemättömäksi johtaa siihen, että kyseessä olevan kuluttajan on ainoastaan maksettava lainaksi annettu pääoma takaisin.

Neljäs kysymys

57 Neljännellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että ehdot, jotka koskevat kulutusluottosopimuksen liitännäisiä palveluja, jotka antavat näitä palveluja ostavalle kuluttajalle etusijan hänen luottohakemuksensa käsittelyn ja lainasumman hänen käyttöönsä asettamisen osalta sekä mahdollisuuden lykätä kuukausierien takaisinmaksua tai mahdollisuuden pienentää kuukausierien määrää, kuuluvat kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun tämän sopimuksen pääkohteeseen, ja ne jäävät näin ollen kohtuuttomuuden arvioinnin ulkopuolelle.

58 Aluksi on huomautettava, että vaikka kysymyksen muotoilun mukaan pääasiassa kyseessä olevista liitännäispalveluista oli määrätty kyseisen luottosopimuksen lisäsopimuksessa, tämä ei ilmene selkeästi ennakkoratkaisupyynnöstä. Koska näitä palveluja koskevat ehdot liittyvät kuitenkin erottamattomasti kyseiseen sopimukseen, ne eivät voi olla olemassa itsenäisesti ilman tätä sopimusta, ja näihin palveluihin liittyvät kustannukset sisältyvät lainan takaisinmaksusuunnitelmaan. Näitä ehtoja on näin ollen tarkasteltava mainitun sopimuksen asiayhteydessä ja suhteessa sen kohteeseen riippumatta siitä, sisältyvätkö ne itse sopimukseen vai sen lisäsopimukseen.

59 Tältä osin on muistutettava, että koska direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa säädetään poikkeuksesta siitä kohtuuttomien ehtojen sisällöllisestä valvontajärjestelmästä, josta on säädetty tällä direktiivillä toteutetun kuluttajien suojajärjestelmän yhteydessä, tätä säännöstä on tulkittava suppeasti (tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

60 Kyseisessä säännöksessä tarkoitetun sopimuksen pääkohteen käsitteen piiriin kuuluvasta sopimusehtojen ryhmästä unionin tuomioistuin on todennut, että näiden sopimusehtojen on ymmärrettävä olevan niitä, joilla vahvistetaan sopimuksen olennaiset suoritukset ja jotka sellaisenaan määrittävät sopimusta. Sitä vastoin sellaiset sopimusehdot, jotka ovat luonteeltaan liitännäisiä sopimussuhteen keskeisen sisällön määrittäviin sopimusehtoihin nähden, eivät kuulu tämän käsitteen alaan (tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 35 ja 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

61 Luottosopimuksen olennaisiin suorituksiin kuuluu se, että luotonantaja sitoutuu pääasiallisesti antamaan lainanottajan käyttöön tietyn rahasumman ja lainanottaja sitoutuu pääasiallisesti maksamaan takaisin kyseisen summan – yleensä korkoineen – sovitun aikataulun mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio 16.3.2023, Caixabank (Lainan toimituspalkkio), C-565/21, EU:C:2023:212, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

62 Unionin tuomioistuin on todennut – kun otetaan huomioon, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava suppeasti –, että velvollisuuden maksaa korvaus palveluista, jotka liittyvät lainaa koskeviin selvityksiin, lainan myöntämiseen ja lainan käsittelyyn, tai muista tämänkaltaisista palveluista, jotka kuuluvat lainanantajan toimintaan lainaa myönnettäessä, ei voida katsoa kuuluvan tämän tuomion edellisessä kohdassa yksilöityihin luottosopimuksesta johtuviin olennaisiin suorituksiin (tuomio 16.3.2023, Caixabank (Lainan toimituspalkkio), C-565/21, EU:C:2023:212, 22 ja 23 kohta).

63 On myös muistutettava, että tässä säännöksessä tarkoitettujen ehtojen kohtuuttomuus jätetään arvioimatta vain sikäli kuin toimivaltainen kansallinen tuomioistuin yksittäistapauksen tutkittuaan katsoo, että elinkeinonharjoittaja on laatinut ne selkeästi ja ymmärrettävästi (tuomio 5.6.2019, GT, C-38/17, EU:C:2019:461, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

64 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee pääasiassa kyseessä oleviin liitännäispalveluihin liittyviä kustannuksia koskevien ehtojen luokittelusta, että kyseiset palvelut koskevat niitä ostavalle kuluttajalle myönnettävää etusijaa hänen luottohakemuksensa käsittelyn ja lainasumman hänen käyttöönsä asettamisen osalta sekä mahdollisuutta lykätä kuukausierien takaisinmaksua tai mahdollisuutta pienentää kyseisten erien määrää.

65 Ei siis vaikuta siltä – kun otetaan huomioon tämän tuomion 61 ja 62 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö –, että mainitut palvelut koskisivat kyseessä olevan sopimussuhteen keskeistä sisältöä eli yhtäältä sitä, että luotonantaja luovuttaa tietyn rahasumman, tai toisaalta sitä, että kyseinen summa maksetaan takaisin, yleensä korkoineen, sovitun aikataulun mukaisesti, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin selvitettävä.

66 Lisäksi on niin, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyisi tutkinnan, joka sen on ensimmäisen kysymyksen yhteydessä suoritettava, perusteella siihen, että pääasiassa kyseessä oleviin liitännäispalveluihin liittyvät kustannukset olisi pitänyt sisällyttää direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohdassa tarkoitettuihin kuluttajalle aiheutuviin luoton kokonaiskustannuksiin ja näin ollen kyseisen 3 artiklan i alakohdassa tarkoitettuun todelliseen vuosikorkoon, tämä ei merkitse sitä, että näitä kustannuksia koskevat ehdot kuuluisivat automaattisesti direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan.

67 On nimittäin niin, kuten unionin tuomioistuin on katsonut 26.2.2015 antamansa tuomion Matei (C-143/13, EU:C:2015:127) 25 kohdassa, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun pääkohteen käsitteen täsmällistä ulottuvuutta ei voida määritellä direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohdassa tarkoitetun käsitteen ”kuluttajalle aiheutuvat luoton kokonaiskustannukset” perusteella. Näin ollen se, että erityyppiset maksut sisältyvät kulutusluoton kokonaiskustannuksiin, ei ole ratkaisevaa sen osoittamiseksi, kuuluvatko nämä kulut luottosopimuksen olennaisiin suorituksiin (ks. vastaavasti tuomio 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, 69 kohta).

68 Edellä esitetyn perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että ehdot, jotka koskevat kulutusluottosopimuksen liitännäisiä palveluja, jotka antavat näitä palveluja ostavalle kuluttajalle etusijan hänen luottohakemuksensa käsittelyn ja lainasumman hänen käyttöönsä asettamisen osalta sekä mahdollisuuden lykätä kuukausierien takaisinmaksua tai mahdollisuuden pienentää kuukausierien määrää, eivät lähtökohtaisesti kuulu kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun tämän sopimuksen pääkohteeseen, joten ne eivät jää kohtuuttomuuden arvioinnin ulkopuolelle.

Viides kysymys

69 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee viidennellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan o alakohdan kanssa, tulkittava siten, että sellainen kulutusluottosopimuksen ehto on kohtuuton, jonka mukaan kyseessä oleva kuluttaja voi lykätä luoton kuukausierien maksamista tai saada uuden luoton kuukausierien maksamista koskevan maksusuunnitelman lisäkustannusten maksamista vastaan, vaikka ei olekaan varmaa, että kuluttaja käyttää tätä mahdollisuutta.

70 Direktiivin 93/13 liitteessä, johon kyseisen direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa viitataan, on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina ja joihin kuuluvat kyseisessä liitteessä olevan 1 kohdan o alakohdassa mainitut ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kuluttajan velvoittaminen täyttämään velvollisuutensa, kun elinkeinonharjoittaja ei täytä omiaan.

71 Tämän 1 kohdan o alakohdan sanamuodosta ilmenee, että se ei koske kulutusluottosopimuksen ehtoa, jonka nojalla kyseinen kuluttaja voi lykätä luoton kuukausierien maksamista tai saada uuden luoton kuukausierien maksamista koskevan maksusuunnitelman lisäkustannusten maksamista vastaan, siltä osin kuin tällaisessa ehdossa määrätään velvollisuudesta, joka elinkeinonharjoittajan on lähtökohtaisesti täytettävä vastineeksi kustannuksista, jotka suoritetaan kuluttajalle sopimuksen täyttämisen osalta myönnetystä suuremmasta joustavuudesta.

72 Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että tällaista ehtoa ei voitaisi pitää direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana, jos siitä ei ole erikseen neuvoteltu ja jos se lojaliteettiperiaatteen vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

73 Siitä, onko tietty sopimusehto kohtuuton vai ei, direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdassa säädetään, että sopimusehdon kohtuuttomuutta on arvioitava ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin kyseisen sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen.

74 Joka tapauksessa on muistutettava, että kun arvioidaan sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on lausua tämän ehdon luokittelusta käsiteltävän asian olosuhteet huomioon ottaen ja unionin tuomioistuin johtaa direktiivin 93/13 säännöksistä ne perusteet, joita kansallinen tuomioistuin voi soveltaa tai joita sen täytyy soveltaa, kun se tutkii sopimusehtoja nämä säännökset huomioon ottaen (tuomio 10.9.2020, A (Sosiaalisesti tuetun asunnon alivuokraus), C-738/19, EU:C:2020:687, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

75 Tästä seuraa, että nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on määrittää, onko ehtoa, jonka nojalla kyseinen kuluttaja voi lykätä luoton kuukausierien maksamista tai saada uuden luoton kuukausierien maksamista koskevan maksusuunnitelman lisäkustannusten maksamista vastaan, riippumatta siitä, käyttääkö kyseinen kuluttaja tosiasiallisesti tällaisia palveluja, pidettävä kaikki luottosopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana.

76 Tätä varten sekä ehdon avoimuus, sellaisena kuin sitä edellytetään direktiivin 93/13 5 artiklassa (ks. vastaavasti tuomio 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-609/19, EU:C:2021:469, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), että harkintavalta, joka luotonantajalla on luoton takaisinmaksusuunnitelman muuttamista koskevan hakemuksen yhteydessä, ovat perusteita, jotka on otettava huomioon arvioitaessa mainitun ehdon kohtuuttomuutta ja erityisesti siitä aiheutuvaa mahdollista sopimukseen perustuvaa epätasapainoa.

77 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on viimeksi mainitun seikan osalta punnittava kyseessä olevan palvelun hankkimisesta aiheutuvien lisäkustannusten määrää ja myönnetyn lainan määrää ottaen huomioon myös kaikki pääasiassa kyseessä olevaan luottosopimukseen liittyvät kustannukset. Unionin tuomioistuin on näet jo todennut, että kun määrällisessä taloudellisessa arvioinnissa ilmenee huomattavaa epätasapainoa, tämä voidaan todeta ilman, että on tarpeen tutkia muita seikkoja. Luottosopimuksen tapauksessa tällainen toteamus voidaan tehdä muun muassa, jos muiden luottokustannusten kuin korkokulujen vastikkeena suoritetut palvelut eivät kohtuudella liity luottosopimuksen tekemisen tai hallinnoinnin yhteydessä suoritettuihin palveluihin tai jos kuluttajalta luoton myöntämis- ja hallinnointikuluina kannettavat määrät ovat selvästi suhteettomia lainattuun määrään nähden (tuomio 23.11.2023, Provident Polska, C-321/22, EU:C:2023:911, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

78 Edellä esitetyn perusteella viidenteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kulutusluottosopimuksen ehto, jonka mukaan kyseessä oleva kuluttaja voi lykätä luoton kuukausierien maksamista tai saada uuden luoton kuukausierien maksamista koskevan maksusuunnitelman lisäkustannusten maksamista vastaan, vaikka ei olekaan varmaa, että kuluttaja käyttää tätä mahdollisuutta, voi olla kohtuuton muun muassa silloin, kun nämä kustannukset ovat selvästi suhteettomia lainattuun määrään nähden.

Kuudes kysymys

79 Kuudennella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kuluttaja velvoitetaan vastaamaan osasta oikeudenkäyntikuluista, kun – sen jälkeen, kun sopimusehto on todettu pätemättömäksi sen kohtuuttomuuden vuoksi – hänen vaatimuksensa tämän ehdon nojalla perusteettomasti maksamiensa summien palauttamisesta hyväksytään vain osittain.

80 Kyseinen tuomioistuin pohtii erityisesti, onko tulkintaa, johon unionin tuomioistuin on päätynyt 16.7.2020 antamansa tuomion Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578) 99 kohdassa, sovellettava ainoastaan silloin, kun on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa määritellä, missä laajuudessa kuluttajalla on oikeus saada takaisin kohtuuttomaksi todetun ehdon perusteella maksamansa summat, vai sovelletaanko tätä tulkintaa myös kaikissa tilanteissa, joissa kuluttajan näitä summia koskeva palauttamisvaatimus hyväksytään vain osittain.

81 Kyseinen tuomioistuin katsoo, että jos se ei hyväksy kokonaan S.R.G:n vaatimusta vaan toteaa, että pääasiassa kyseessä olevia liitännäispalveluja koskevat ehdot kuuluvat direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun sopimuksen pääkohteeseen, että näihin palveluihin liittyviä kustannuksia ei pitäisi sisällyttää todelliseen vuosikorkoon direktiivin 2008/48 nojalla tai että vaatimus siitä, että luotonantaja menettää oikeutensa periä korkoja ja kuluja, on hyväksyttävä vain osittain, sen olisi myös lausuttava oikeudenkäyntikulujen jakamisesta GPK:n 78 §:n nojalla.

82 On muistutettava, että kansallisissa tuomioistuimissa käydystä oikeudenkäynnistä aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen jakaminen kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian piiriin edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan (tuomio 22.9.2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC, C-215/21, EU:C:2022:723, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

83 Vaikka tehokkuusperiaate ei yleensä ole esteenä sille, että kuluttaja vastaa tietyistä oikeudenkäyntikuluista silloin, kun hän on nostanut kanteen, jossa vaaditaan sopimusehdon toteamista kohtuuttomaksi (tuomio 7.4.2022, Caixabank, C-385/20, EU:C:2022:278, 51 kohta), on myös huomautettava, että direktiivissä 93/13 annetaan kuluttajalle oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseksi ja sen soveltamatta jättämiseksi; tämän oikeuden tehokkuus on säilytettävä. Näin ollen säännöt, jotka koskevat tällaisesta oikeudenkäynnistä aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen jakamista, eivät saa johtaa siihen, että kuluttaja ei käytä tätä oikeutta (ks. vastaavasti tuomio 22.9.2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC, C-215/21, EU:C:2022:723, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

84 Unionin tuomioistuin totesi 16.7.2020 antamansa tuomion Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578) 99 kohdassa, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa sekä tehokkuusperiaatetta on tulkittava siten, että ne ovat esteenä järjestelmälle, jossa sallitaan se, että osa oikeudenkäyntikuluista voidaan määrätä kuluttajan maksettavaksi niiden aiheettomasti maksettujen summien mukaan, jotka hänelle palautetaan sen jälkeen, kun sopimusehto on todettu pätemättömäksi ehdon kohtuuttomuuden vuoksi, koska tällaisella järjestelmällä luodaan olennainen este, joka on omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja ei käytä direktiivissä 93/13 vahvistettua oikeutta sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tehokkaaseen tuomioistuinvalvontaan.

85 Kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä ollut oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskeva menettelyjärjestelmä mahdollisti – kuten kyseisen tuomion 94 kohdasta ilmenee – sen, että elinkeinonharjoittajaa ei velvoiteta korvaamaan kaikkia oikeudenkäyntikuluja silloin, kun kuluttajan nostama kohtuuttoman sopimusehdon pätemättömäksi toteamista koskeva kanne hyväksytään kokonaisuudessaan mutta kyseisen ehdon nojalla maksettujen summien palauttamista koskeva vaatimus hyväksytään vain osittain.

86 Mainittuun tuomioon perustuvasta oikeuskäytännöstä ilmenee, että tilanteessa, jossa sopimusehdon pätemättömäksi toteamista ehdon kohtuuttomuuden vuoksi koskevat vaatimukset hyväksytään kokonaisuudessaan, pelkästään sen seikan perusteella, että kyseisen ehdon nojalla maksetut summat palautetaan vain osittain sellaisen ristiriitaisen käytännön perusteella, joka voi estää kuluttajaa määrittämästä oikein näiden summien palauttamista koskevaa vaatimustaan, ei voida määrätä osaa oikeudenkäyntikuluista kuluttajan maksettavaksi niiden aiheettomasti maksettujen summien mukaan, jotka hänelle palautetaan.

87 Näin ollen ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että kuluttaja joutuu vastaamaan osasta oikeudenkäyntikuluista, jotka hänelle on aiheutunut sellaisen kanteen nostamisesta, jossa vaaditaan sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamista, jos kyseisen ehdon pätemättömyyden toteamisen jälkeen vaatimus hänen tämän ehdon nojalla perusteettomasti maksamiensa summien palauttamisesta hyväksytään osittain, erityisesti jos kyseinen kuluttaja käyttää oikeutta palautukseen vilpillisessä mielessä. Jos kuitenkin pätemättömäksi toteamista koskevan kanteen hyväksymisen jälkeen palauttamisvaatimus hyväksytään vain osittain sillä perusteella, että kyseisen kuluttajan on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa määritellä, missä laajuudessa hänellä on oikeus saada nämä summat palautetuiksi, menettelyjärjestelmä, jonka nojalla kyseisen kuluttajan on vastattava osasta tällaiseen oikeudenkäyntiin liittyvistä kuluista, voi estää häntä käyttämästä hänelle direktiivillä 93/13 annettuja oikeuksia.

88 Edellä esitetyn perusteella kuudenteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kuluttaja velvoitetaan vastaamaan osasta oikeudenkäyntikuluista, kun – sen jälkeen, kun sopimusehto on todettu pätemättömäksi sen kohtuuttomuuden vuoksi – hänen vaatimuksensa tämän ehdon nojalla perusteettomasti maksamiensa summien palauttamisesta hyväksytään vain osittain sillä perusteella, että on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa määritellä, missä laajuudessa kyseisellä kuluttajalla on oikeus saada nämä summat palautetuiksi.

Oikeudenkäyntikulut

89 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan g alakohtaa**

   on tulkittava siten, että

   kustannukset, jotka liittyvät kulutusluottosopimuksen liitännäispalveluihin, jotka antavat näitä palveluja ostavalle kuluttajalle etusijan hänen luottohakemuksensa käsittelyn ja lainasumman hänen käyttöönsä asettamisen osalta sekä mahdollisuuden lykätä kuukausierien takaisinmaksua tai mahdollisuuden pienentää niiden määrää, kuuluvat kyseisessä säännöksessä tarkoitetun kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten käsitteen alaan ja tämän johdosta kyseisen 3 artiklan i alakohdassa tarkoitetun todellisen vuosikoron käsitteen alaan, jos kyseisten palvelujen hankkiminen osoittautuu pakolliseksi kyseessä olevan luoton saamiseksi tai jos ne muodostavat järjestelyn, jonka tarkoituksena on peittää kyseisen luoton todelliset kustannukset.

2) **Direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan g alakohtaa ja 23 artiklaa**

on tulkittava siten, että

ne eivät ole esteenä sille, että jos kulutusluottosopimuksessa ei ilmoiteta todellista vuosikorkoa, joka sisältää kaikki kyseisen direktiivin 3 artiklan g alakohdassa tarkoitetut kustannukset, kyseinen sopimus katsotaan korottomaksi ja kuluttomaksi, joten sen toteaminen pätemättömäksi johtaa siihen, että kyseessä olevan kuluttajan on ainoastaan maksettava lainaksi annettu pääoma takaisin.

3) **Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 4 artiklan 2 kohtaa**

on tulkittava siten, että

ehdot, jotka koskevat kulutusluottosopimuksen liitännäisiä palveluja, jotka antavat näitä palveluja ostavalle kuluttajalle etusijan hänen luottohakemuksensa käsittelyn ja lainasumman hänen käyttöönsä asettamisen osalta sekä mahdollisuuden lykätä kuukausierien takaisinmaksua tai mahdollisuuden pienentää kuukausierien määrää, eivät lähtökohtaisesti kuulu kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun tämän sopimuksen pääkohteeseen, joten ne eivät jää kohtuuttomuuden arvioinnin ulkopuolelle.

4) **Direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa**

on tulkittava siten, että

kulutusluottosopimuksen ehto, jonka mukaan kyseessä oleva kuluttaja voi lykätä luoton kuukausierien maksamista tai saada uuden luoton kuukausierien maksamista koskevan maksusuunnitelman lisäkustannusten maksamista vastaan, vaikka ei olekaan varmaa, että kuluttaja käyttää tätä mahdollisuutta, voi olla kohtuuton muun muassa silloin, kun nämä kustannukset ovat selvästi suhteettomia lainattuun määrään nähden.

5) **Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa,**

on tulkittava siten, että

ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kuluttaja velvoitetaan vastaamaan osasta oikeudenkäyntikuluista, kun – sen jälkeen, kun sopimusehto on todettu pätemättömäksi sen kohtuuttomuuden vuoksi – hänen vaatimuksensa tämän ehdon nojalla perusteettomasti maksamiensa summien palauttamisesta hyväksytään vain osittain sillä perusteella, että on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa määritellä, missä laajuudessa kyseisellä kuluttajalla on oikeus saada nämä summat palautetuiksi.

Allekirjoitukset